

Stavba nové budovy NK ČR

Prostorové problémy táhnoucí se už od konce 19. století chceme vyřešit výstavbou nové budovy pro umístění Novodobých fondů a služeb (dokumentů publikovaných od roku 1801 kromě fondů Slovanské knihovny a hudebních fondů) s rezervou kapacit min. do roku 2050. Do nové budovy se rovněž přestěhuje hlavní depozitář Parlamentní knihovny ČR.

Dopad na uživatele

Vzhledem ke zvolenému principu "dokumenty a služby na jednom místě" nabídneme rychlejší a kvalitnější služby v moderním, uživatelsky přívětivém prostředí. Rozšíříme oborové studovny i volné výběry v nich. Uživatelské pohodlí umocní využití nejmodernějších technologií. Nová budova rovněž umožní minimalizovat omezení pro volný pohyb a pohodlnou práci s dokumenty.

Dopad na zaměstnance (partnery)

Poprvé v historii budou zaměstnanci Národní knihovny pracovat v budově účelově projektované, vystavěné a vybavené pro účely knihovního provozu. Projektem pomůžeme vyřešit také letité problémy s umístěním hlavního depozitáře Parlamentní knihovny, který je dnes umístěn v nevyhovujících podzemních prostorách budovy bývalého Federálního shromáždění a dnešního sídla RFE/RL. Spojením obou projektů významně ušetříme prostředky státního rozpočtu.

Nároky na rozpočet

V letech 2006-2010 odhadujeme náklady na 2,37 mld. Kč.

Plánovaný rok dokončení

Kolaudaci nové stavby předpokládáme v roce 2010, stěhování fondů (včetně depozitáře Parlamentní knihovny) a slavnostní otevření nové budovy do konce roku 2011.

Pokrok dosažený do roku 2004

- Našli jsme vhodný pozemek pro výstavbu nové knihovny v Praze na Letné (u stanice metra Hradčanská) a s Radou hl.města Prahy podepsali Memorandum o spolupráci, které je prvním krokem k úplatnému převodu pozemku z majetku Prahy do majetku státu i základem spolupráce při zadání mezinárodní architektonické soutěže a jejím vyhodnocení.
- Zpracovali jsme Investiční záměr (IZ) na stavbu nové budovy a předali ho našemu zřizovateli MK ČR.
- Strategické cíle jsme postupně zveřejňovali a hledali pro ně podporu i mimo NK. Podporu vyslovili např. Obec spisovatelů, PEN klub nebo představitelé různých fakult UK.

Skutečné náklady do roku 2004

- Zpracování IZ: 333,2 tis. Kč
- Příprava a tisk podpůrných materiálů: 30 tis. Kč

Cíle roku 2005 a jejich plnění

- Prostřednictvím MK ČR předložit Investiční záměr na stavbu nové budovy vládě ČR a dosáhnout jeho schválení.

Investiční záměr Národní knihovny byl jako součást širšího materiálu pod názvem "Záchrana pokladů národního kulturního dědictví" (stavba nové budovy NK je provázána s rekonstrukcí/revitalizací areálu Klementina) vládou přijat - zatím ovšem bez vyjasnění, jakým způsobem a z jakých zdrojů bude financován. Touto otázkou by se česká vláda měla zabývat na jaře 2006. Vzhledem k tomu, že náklady na plnění harmonogramu z IZ jsou v letech 2005 - 2006 v řádech jednotlivých milionů, nezpůsobil zatím tento časový skluz v plnění IZ zpoždění. Vzhledem k náročné koordinaci stavby nové budovy NK se stavbou tunelu v Praze na Letné (zároveň nelze stavět jindy, než v letech 2008 - 2009) by ale řešení financování IZ nemělo přesáhnout horizont roku 2006.

- Připravit smlouvu o převodu (prodeji) vybraného pozemku z hl. města Prahy na stát.

Příprava kupní smlouvy je na konci roku v závěrečném stadiu příprav, rozhodnutím ministra kultury ČR pana Vítězslava Jandáka má NK na zakoupení pozemku dostatečné finanční zdroje (22 mil. Kč mimořádné dotace MK plus cca 5 mil. Kč z rezervního fondu NK - vše přesunuto do rozpočtu NK na rok 2006). Dokončení příprav kupní smlouvy (včetně vícestupňového projednání) a její podpis předpokládáme na začátku roku 2006.

- Připravit zadání pro mezinárodní architektonickou soutěž a soutěž vyhlásit.

Zadání pro otevřenou mezinárodní soutěž je připraveno, soutěž vyhlásíme neprodleně po podpisu kupní smlouvy na pozemky. Hlavní teze stavebního programu jsme představili formou letáku a dále formou referátů na několika domácích i zahraničních konferencích.

Předpokládané náklady roku 2005

Náklady na popularizaci investičního záměru: .....do 50 000 Kč

Skutečné náklady roku 2005

inženýrsko-geologické posouzení pro zakládání stavby .....11.900,- Kč
 zaměření území stavby a fasád sousedících objektů; vyhotovení účelové mapy .....26.180,- Kč
 fotografická dokumentace .....5.950,- Kč
 revize stavebního programu a doplnění stavebně technických podmínek pro zadávací dokumentaci .....428.400,- Kč
 úpravy urbanistického modelu Letné pro architektonickou soutěž .....50.000,- Kč

Cíle roku 2006

- Dokončit přípravu kupní smlouvy na pozemek a smlouvu uzavřít.
- Vyhlásit mezinárodní otevřenou architektonickou soutěž (její dokončení - vyhlášení vítěze - předpokládáme na přelomu let 2006/2007).
- Poskytovat součinnost MK ČR při hledání finančních zdrojů na realizaci stavby.

Předpokládané náklady roku 2006

Náklady na pořízení pozemku: .....27 mil. Kč
 Náklady na architektonickou soutěž (včetně vyhodnocení a odměn): .....28 mil. Kč

Související obchodní (př. jiné) soutěže roku 2006

Začátkem roku 2006 vyhlásíme otevřenou mezinárodní architektonickou soutěž. Její parametry najdete [zde](#).

Garant priority: generální ředitel NK (ředitelka NFS)

Komentáře a názory k této strategické prioritě klikněte zde

Máme jen šest let

Řešení prostorových problémů Národní knihovny ČR už příliš nepočká

Vlastimil Ježek, Bohdana Stoklasová

Turecko (1983), Pákistán (1993), Island (1994), Chorvatsko (1995), Velká Británie (1997), Německo (1997), Francie (1998), Bělorusko (2002), Maďarsko (1985), Polsko (1989), Estonsko (1993), Švédsko (1997), Dánsko (1999), Slovinsko (2000), Norsko (2004), Švýcarsko (2001). Ve všech uvedených zemích rozhodly vlády v uplynulých dvaceti letech o výstavbě nových budov nebo zásadních rekonstrukcích (spojených s dostavbou) národních knihoven, téměř vždy za vysokého zájmu veřejnosti a s vysokou státní prioritou. Prioritou snadno pochopitelnou - národní knihovna hraje v té které zemi vždy nezastupitelnou kulturní i vzdělávací úlohu (minimálně v oblastech budování, ochrany a zpřístupňování národního konzervačního fondu a národních metodik a standardů knihovnických činností), aniž by přitom slovo "národní" v názvu mělo cokoli společného s nacionálně chápaným světem nebo sebeurčujícími procesy 19. a 20. století.

To, že k budování docházelo v období posledních dvaceti let, bylo dáno prostorovou stísněností sídel národních knihoven - dnes už většinou historických staveb s převážně reprezentačním účelem. Tato sídla byla vesměs projektována nebo rekonstruována v době, která si možná ani nedokázala představit dnešní rozsah publikování periodických i neperiodických tiskovin všeho myslitelného druhu. Pro úplnost připomeňme i to, že díky MK ČR a s přispěním státního rozpočtu vznikly také na našem území nové knihovny: za všechny jmenujme alespoň Moravskou zemskou knihovnu (Brno, 2002) a Krajskou vědeckou knihovnu v Liberci (2001).

Národní knihovna ČR předložila, zdá se, přijatelné řešení vlastní prostorové stísněnosti (jak vyplývá z již řečeného, není s tímto problémem v evropském ani světovém kontextu výjimečná) až v závěru loňského roku; na konečné schválení předložených investičních záměrů vládou k dnešnímu dni (25/4/05) ještě čekáme. Příliš volného časového prostoru pro rozhodování už ale v polovině roku 2005 není - při pravděpodobném uchování (či spíše zvyšování) současného tempa přírůstků budou v roce 2010 stávající kapacity NK zcela naplněny a knihovně by hrozilo opakování krizové situace z počátku 90. let, kdy hromady nezpracovaných knihovních dokumentů postupně zaplnily každé volné místo v Klementinu, aniž by se s nimi dalo jakkoli smysluplně nakládat.

Prostorová stísněnost byla v Klementinu, sídle Národní knihovny ČR, pocítována již od konce 19. století, kdy se vážně uvažovalo o výstavbě administrativní budovy na Mariánském náměstí. Plány se však nerealizovaly a po roce 1918 zcela zapadly. Dobový a společenský zlom zhatil plány na výstavbu nové budovy znovu po listopadu 1989 - jen rok před tím byly pro stavbu nové budovy Národní knihovny potvrzeny pozemky v Praze na Těšnově a již o čtyři roky dříve byl vládou ČSSR schválen později zapomenutý investiční záměr předpokládající výstavbu nové budovy NK.

Hledání cesty

Národní knihovna uvažovala v minulých letech o různých variantách řešení svého rozvoje, variantách z různých příčin nepřijatých: jeden z projektů chtěl prohloubit Klementinum o sedm či osm pater pod zem (nápad vzal definitivně za své po povodních v roce 2002), přemýšlelo se o zastřešení stávajících nádvoří nebo odkoupení některého z paláců v blízkém okolí Klementina. Realizace každé z těchto variant by však zásadně změnila dispozice přísně památkově chráněného Klementina (bez přehánění barokní perly hlavního města), aniž by se podařilo vybudovat (tak jako ve všech srovnatelných evropských velkoměstech) technologicky moderní a uživatelsky přívětivou knihovnu (žádná přestavba nedokáže podle mého soudu plnohodnotně nahradit novou, od počátku účelově projektovanou novostavbu).

Za nejlepší (zároveň však z dlouhodobého pohledu i nejlevnější!) východisko považujeme výstavbu nové budovy NK ČR pro uložení novodobých fondů (tj. fondů publikovaných po roce 1800 s výjimkou Slovanské knihovny) a poskytování souvisejících služeb veřejnosti. Fondy historické, hudební a Slovanská knihovna by v tomto konceptu funkčního a logického rozdělení Národní knihovny zůstaly v Klementinu, které by (obdobně jako v jiných evropských zemích) zůstalo i nadále historickým sídlem Národní knihovny. Rozdělení přitom neumožní jen výrazné zlepšení služeb všem našim uživatelům nebo plné využití dnes dostupných technologií. Rozdělení Národní knihovny na historickou a soudobou část umožní rehabilitovat barokní komplex Klementina, hned po areálu Pražského hradu druhou největší národní kulturní památku v Praze.

Námi předkládané investiční záměry předpokládají náklady na stavbu nové budovy a rekonstrukci Klementina ve výši necelých tří miliard Kč investovaných v letech 2006-2012; novostavbu navrhujeme dokončit v roce 2010. Všechny předešlé varianty investičního rozvoje předpokládaly náklady převyšující 4 miliardy Kč.

První kroky

Ještě v závěru roku 2004 jsme po zevrubném a usilovném hledání nejvhodnějšího území pro výstavbu našli a s představiteli hl. města Prahy předběžně projednali umístění nové budovy Národní knihovny na několika stavebních parcelách ve vlastnictví hlavního města Prahy poblíž stanice metra Hradčanská (okraj Letenské pláně), tvořících logický celek vyznačený na územním plánu rozvoje města jako "území pro zástavbu z oblasti kultury nebo církvi". Jde o pozemky s parcelními čísly 2172/1-6 a 2202/1 (KÚ Holešovice). O podmínkách převodu těchto pozemků intenzivně jednáme s Radou hl. města Prahy, která ještě v roce 2004 podpisem Memoranda o spolupráci výstavbu na Letné předběžně podpořila.

O tomto území se už počátkem devadesátých let uvažovalo jako o pozemcích vhodných pro kulturní výstavbu - tehdy nové koncertní haly. Na pozemcích stávaly za první republiky (ale také ještě po 2. sv. válce) Masarykovy koleje - tedy stavba, která byla svým účelem smyslu Národní knihovny velmi blízká. Při hledání vhodného pozemku NK zvažovala i další varianty: území opuštěné armádou ČR na Pohořelci, Jinonice, Rohanský ostrov, Vysočany. NK si zároveň při vyhodnocování těchto možností stanovila následující priority: pozemek ve vlastnictví státu, případně města; výškově vzdálený Vltavě (nezáplavová zóna); co nejbližší Klementinu (zároveň fakultám UK) a pokud možno na trase metra A. I kdyby jednání o získání těchto stavebních parcel nakonec nebylo úspěšné, každá náhradní varianta musí tyto podmínky co nejlépe splňovat. Z dosavadního průběhu jednání zástupců NK ČR a představitelů hl. města Prahy se však případný nezdár jeví jako málo pravděpodobný.

Nová budova NK nebude pouze účelově projektovanou knihovnou. Ve shodě s představiteli hlavního města i podle zkušeností s obdobnými projekty v jiných evropských městech lze očekávat, že nová budova Národní knihovny bude vedle jedinečného technologického knihovnického celku jedním z architektonických skvostů novodobé pražské zástavby. Počítáme proto s vyhlášením otevřené mezinárodní architektonické soutěže. Půjde-li vše podle předběžně stanoveného harmonogramu, její výsledky bychom měli znát v polovině příštího roku.

Součástí projektu nové budovy Národní knihovny bude i hlavní depozitář 200 000 svazků knih a časopisů Parlamentní knihovny, které jsou dnes umístěny v nevyhovujících suterénních prostorech Rádia Svobodná Evropa/ Rádia Svoboda v budově bývalého Federálního shromáždění. Kancelář Poslanecké sněmovny nemá ve svém areálu na Male Straně pro tyto fondy vhodné umístění a řešení v rámci nové budovy Národní knihovny ČR považuje ve shodě s vedením Národní knihovny za oboustranně výhodné.

Rehabilitace barokního Klementina

Obrovský dopad bude mít výstavba a zprovoznění nové budovy Národní knihovny na jedinečný areál Klementina v turisticky exponovaném prostoru mezi staroměstským vyústěním Karlova mostu a Mariánským náměstím. V historických prostorech Klementina sice zůstanou soustředěny rukopisy a staré tisky (do roku 1800), hudební fondy (s proslulým a světově známým Mozartovským památkem - vůbec prvním na světě) a Slovanská knihovna, ale větší (a z historického hlediska nejcennější) část Klementina NK otevře veřejnosti - obdobně, jak to už v minulosti udělaly všechny velké národní knihovny evropských metropolí.

Aktuální míra zpřístupnění Klementina - architektonického skvostu barokního stavitelství - i jeho dnešní stav podstatně ovlivňuje hlavní účel, ke kterému je používán. Ačkoli v těchto prostorách sídlí knihovna vlastně historicky kontinuálně, novodobému rozvoji (především díky dramaticky se zvyšující produkci knihovních dokumentů) už samotný areál nepostačuje. Redislokace po dostavbě nové budovy zároveň umožní dokončit rekonstrukci historického jádra Národní knihovny, proces za současného naplnění budov prakticky neuskutečnitelný. Zevrubná rekonstrukce je přitom nezbytná - poslední opravy většího rozsahu totiž v Klementinu proběhly ve 30. letech minulého století a od této tzv. machoňovské přestavby se do Klementina prakticky neinvestovalo - v letech 1940 - 2005 jen velmi skrovným způsobem. Z běžných investičních zdrojů by Národní knihovna prováděla nezbytné práce zhruba padesát let.

Výstavba nové budovy Národní knihovny a revitalizace Klementina budou mít příznivé dopady také na další instituce: po dostavbě a redislokaci Novodobých fondů a služeb do nové budovy je možné si snadno představit logické umístění Obce spisovatelů nebo českého PEN klubu do klementinského areálu (vedení NK už v této věci provedlo předběžná jednání s pozitivním výsledkem) nebo přenesení části výuky Filosofické fakulty a Fakulty sociálních věd UK do Klementina (obě fakulty trpí chronickým nedostatkem prostor pro výuku, Filosofická fakulta v areálu Klementina desítky let působila).

Pokračování v projektu

Oba investiční záměry Národní knihovny byly začátkem roku 2005 úspěšně projednány s MK ČR, čeká je projednání na úrovni vlády ČR, které předpokládáme do poloviny tohoto roku. Souběžně jednáme s představiteli hl. města Prahy o podmínkách převodu (koupě) výše popsaných stavebních pozemků v Praze na Letné a především jsme zahájili práce na přípravě "knihovnické části" zadávacích podmínek pro otevřenou mezinárodní architektonickou soutěž. Dosavadní zkušenosti z České republiky i ze světa jsou jednoznačné: podcenit tuto část přípravy vždy přináší komplikace: v lepším případě "jen" v etapě realizace, v horším případě v samotném provozu knihovny.

Vedoucí pracovní skupiny složené z odborníků z NK ČR i externistů je vcelku logicky ředitelka Novodobých fondů a služeb (největší části NK ČR, která se do nové budovy přestěhuje) PhDr. Bohdana Stoklasová. S dosavadními výsledky práce (principy budování nové budovy Národní knihovny ČR pro umístění Novodobých fondů a služeb) vás proto seznámí právě ona.

Jaká bude novostavba Národní knihovny ČR?

Odpověď na tuto otázku budeme částečně znát po vyhodnocení otevřené mezinárodní architektonické soutěže a úplně až po otevření nové knihovny. Přesto byl rok 2005, během kterého jsme připravili stavební program a další podklady nezbytné pro vyhlášení soutěže, pro novostavbu rokem klíčovým.

Příprava koncepce nové knihovny v době, kdy se knihovny postupně transformují z více či méně uzavřených institucí poskytujících tradiční služby vázané na vlastní fondy v otevřené instituce s podstatně širším společensko-kulturním záběrem i významem, je sama o sobě výzvou. Příprava koncepce nové Národní knihovny, jejíž některé části z principu otevřít nelze (národní konzervační fondy), která bude stát v místě přímo předurčeném pro její maximální otevření (pokud dnes někdo zatouží po studiu v příjemném prostředí, kvalitním kulturním zážitku, společenské akci anebo prostě po posezení s přáteli u dobrého jídla nebo kávy, rozhodně nezamíří na Letnou), je výzvou dvojnásobnou. Věci zdánlivě obtížně slučitelné lze zkombinovat tak, že se budou navzájem limitovat a vyvolávat potřebu stavění nejrůznějších bariér. Ale v době existence moderních technologií, které minimalizují hluk, riziko zcizení dokumentů apod., je možné je uspořádat i tak, že se budou účelně prolínat a umocňovat.

Vizi nové budovy vám představíme ve formě jednoduchého grafického vyjádření, které je stručně popsáno v následujícím textu. Věříme, že k její realizaci dojde v souladu s plány v roce 2010 a že vám v tomto roce Národní knihovna nabídne v nové budově i v revitalizovaném Klementinu kvalitativně nové služby. S ohledem na časově omezený prostor pro fondy však existuje i opačný scénář podobný kolapsu z počátku devadesátých let: přibývající dokumenty se vrší v bednách bez možnosti zpracování, uskladnění a zpřístupnění.

Než budeme blíže charakterizovat jednotlivé zóny, rádi bychom ve vás při pohledu na model vyvolali následující představu: ať budou jednotlivé zóny nakonec uspořádány jakkoli a volně (chcete-li neknihovní) zóny budou poměrně rozsáhlé, musí být vždy a všude zřejmé, že jde o knihovnu. Knihovna zde nesmí rušit, ale musí být "všudypřítomná". Zda za sklem, formou volných průhledů mezi patry či jinou formou, je už věcí architekta. A naopak uživatel pohybující se v zónách blíže ke středu by měl mít příjemný pocit možnosti kdykoli využít služeb restaurace, kavárny nebo dostatku míst pro diskusi s kolegy či přáteli. Bude si moci přímo v budově prohlédnout výstavu nebo navštívit další kulturní či společenské akce, i když jimi nesmí být ve své práci obtěžován.

Pro základní představu uvedeme jen několik základních čísel: v nové budově bude prostor pro umístění 10 000 000 knihovních jednotek. Budou sem přestěhovány novodobé fondy od roku 1801 do současnosti s rezervou pro příštích padesát let. (Historické a hudební fondy a Slovanská knihovna zůstanou v Klementinu). Veřejnosti zde bude otevřena také část fondů Parlamentní knihovny. Ve volném výběru bude k dispozici celkem 300 000 dokumentů s možností dalšího rozšíření. Čtenáři budou mít k dispozici 1 200 studijních míst.

Než budeme blíže charakterizovat jednotlivé zóny, rádi bychom ve vás při pohledu na model vyvolali následující představu: ať budou jednotlivé zóny nakonec uspořádány jakkoli a volně (chcete-li neknihovní) zóny budou poměrně rozsáhlé, musí být vždy a všude zřejmé, že jde o knihovnu. Knihovna zde nesmí rušit, ale musí být "všudypřítomná". Zda za sklem, formou volných průhledů mezi patry či jinou formou, je už věcí architekta. A naopak - uživatel pohybující se v zónách blíže ke středu by měl mít příjemný pocit přítomnosti možnosti kdykoli využít služeb restaurace, kavárny nebo dostatku míst pro diskusi s kolegy nebo přáteli. Bude mít možnost prohlédnout si v přímo v budově výstavu nebo navštívit další kulturní či společenské akce, i když jimi nesmí být ve své práci obtěžován.

Místo setkávání

je určeno všem bez rozdílu a omezení. Každý může do této zóny přicházet a opouštět ji bez kontroly. V tomto prostoru budou umístěny: literární kavárna, restaurace, víceúčelový sál, prostor pro výstavy, odpočinková a diskusní zóna, zóna s informacemi o knihovně, knihkupectví kombinované s prodejnou materiálů vydaných knihovnou a o knihovně. Patří sem i parkoviště, šatna a dostatečné sociální zázemí. Tato zóna sice bude opticky propojena s knihovnou, musí však umožňovat zcela autonomní provoz i v době, kdy bude knihovna v užším slova smyslu zavřená.

Základní služby pro všechny

nabídnou variantu centrální haly služeb v přímé vazbě na vstup pro veřejnost. Tato zóna bude volně přístupná jako místo prvního přijetí uživatele s informacemi o fondech a službách knihovny. Kromě příručního fondu referenční literatury ve volném výběru zde budou k dispozici katalogy, báze dat, portály, digitální knihovna, archiv českého webu. Přístup na internet umožní kromě využití běžně dostupných zdrojů i přístup k finančně nákladným placeným službám a zdrojům. Uživatel zde získá základní informace, odborné konzultace, referenční a rešeršní služby a může zde absolvovat pravidelné uživatelské školení. Bude zde umístěna registrace čtenářů, dále výpůjční protokol, centrální pokladna, příjem a výdej zakázek reprografických služeb, samoobslužné kopírování, prostor pro studium referenční literatury, školící a konzultační prostor. Navštěvníci mohou do tohoto prostoru vstupovat bez registrace a kontroly, s ohledem na přítomnost dokumentů však budou při odchodu procházet běžnou kontrolou vynášených dokumentů.

Studijní zóna s volným výběrem

bude řešena jako otevřený prostor se studijními místy v základním vybavení s volným výběrem odborné literatury určený ke studiu na místě. Bude zde umožněno i studium vlastních dokumentů s vazbou na další služby - samoobslužné kopírování, přístup k výpočetní technice, bezdrátové připojení a základní konzultační a poradenské služby. Vstup do této zóny již předpokládá povinnost podrobit se kontrole platné čtenářské registrace, identifikaci vnášených dokumentů a odložení zavazadel a svrchního oděvu v šatně. Při opuštění knihovny budou navštěvníci této zóny procházet běžnou kontrolou vynášených dokumentů.

Specializované studovny

nabídnou uživatelům "klasicky" uspořádanou soustavu specializovaných studoven (mikromédií, elektronických dokumentů, periodik) pro zpřístupnění speciálních typů dokumentů z univerzálních fondů knihovny. Uživatelům zde budou k dispozici konzultační a výpůjční služby (výdej/příjem objednaných a rezervovaných dokumentů ze skladů a z obsluhovaných příručních fondů), prostor pro studium fondů z příručních knihoven a další návazné služby (kopírování, bezdrátové připojení atd.). Milovníci většího soukromí budou mít k dispozici tzv. tichou studovnu s nadstandardními místy pro dlouhodobou vědeckou/badatelskou práci, s volně přístupnou i s obsluhovanou příruční knihovnou a s možností dlouhodobého rezervování dokumentů uložených ve skladištích. Vstup do této zóny předpokládá minimálně dodržení podmínek platných pro "žlutou" studijní zónu s volným výběrem, v jednotlivých studovnách bude vstup i výstup dále regulován podle konkrétních specifik.

Národní konzervační fondy

představují sbírky publikací vydaných na území České republiky nebo Československa od roku 1801 do současnosti. Jedná se o archivní exempláře, které jsou určeny pro uchování budoucím generacím a tvoří tak "srdce" Národní knihovny. Neslouží běžným informačním službám a zpřístupňují se pouze tehdy, pokud na území ČR není dostupný další exemplář. Významu a účelu konzervačních sbírek odpovídá i způsob zpřístupňování s mimořádnými nároky na jejich ochranu. Ztráty z těchto sbírek většinou nelze plně nahradit - jde o nenávratnou ztrátu národního kulturního dědictví. Vstup do této zóny i výstup z ní podléhají mimořádným kontrolám a bezpečnostním opatřením. I když do této zóny většina návštěvníků nové knihovny patrně nikdy nevstoupí, je její význam pro celkovou atmosféru budovy mimořádný. Vědomí, že právě zde je uložena a pro budoucí generace uchovávána podstatná část národního kulturního dědictví, propůjčuje celé budově jedinečnou dimenzi.

Na závěr uvedeme prozatím jen dvě čísla: v nové budově bude prostor pro umístění 10 000 000 knihovních jednotek. Ve volném výběru bude k dispozici celkem 300 000 dokumentů. Další čísla jsou prozatím předmětem diskuse a budou zveřejněna později.

Následující fotografie v žádném případě nepředjímají "tvář" budoucí knihovny, ale názorně ilustrují principy uvedené v textu.

Nová budova Národní knihovny ČR bude moderním multifunkčním prostorem, který nabídne všem návštěvníkům možnost setkat se v příjemném prostředí s kolegy či přáteli a/nebo navštívit některou z kulturních akcí. Svým uživatelům knihovna zpřístupní kromě milionů dokumentů ve svých vlastních sbírkách další stovky milionů dokumentů a informací z celého světa. To vše v diferencovaně členěných i vybavených zónách - od volných prostor

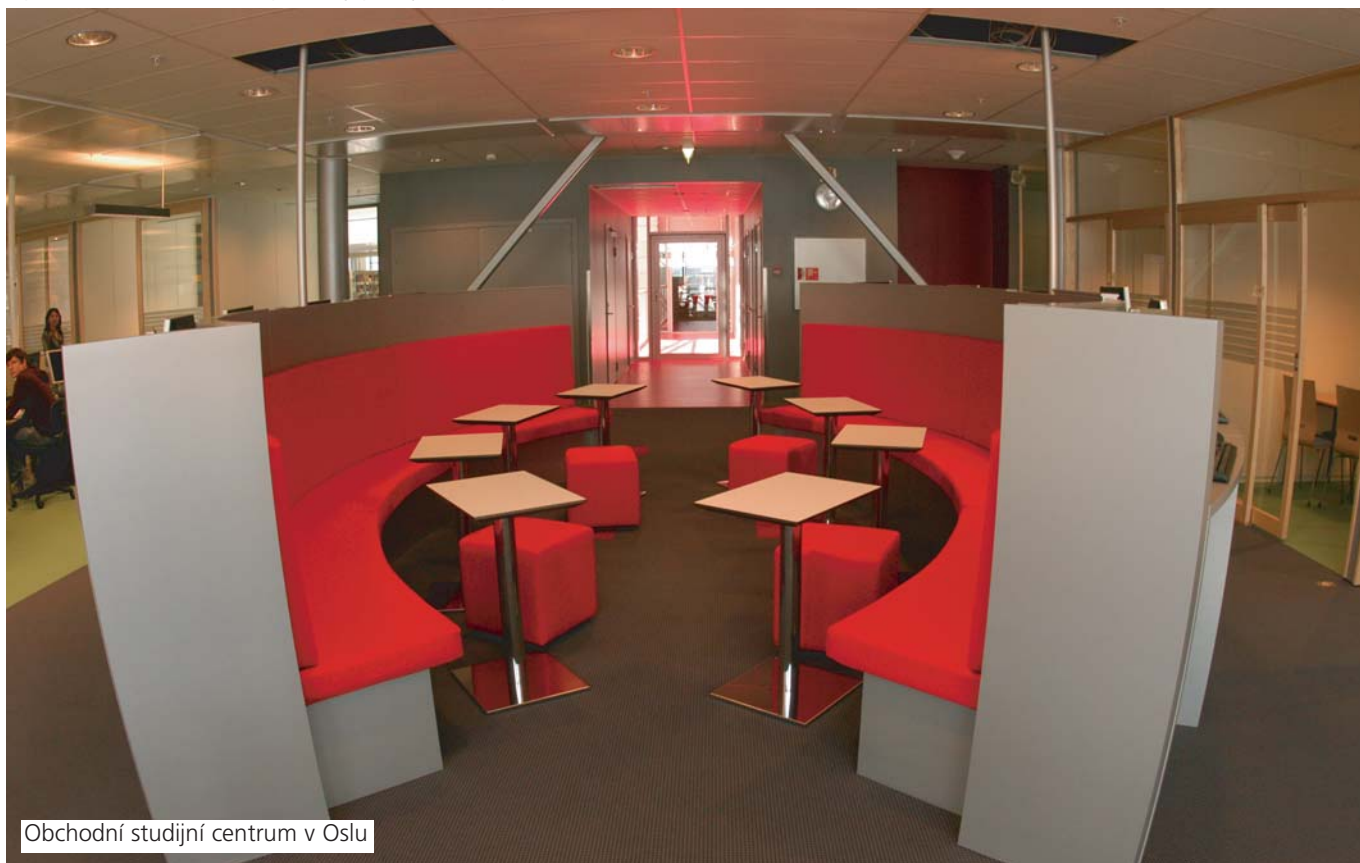
Městská knihovna v Seattlu

Studijní centrum univerzity v Bergenu

přes částečně oddělené prostory pro týmovou práci

Obchodní studijní centrum v Oslu

Studijní centrum univerzity v Trondheimu

Kromě možnosti občerstvení v místní restauraci i kavárně nabídne nová knihovna i dostatek prostor pro alternativní sezení a relaxaci.

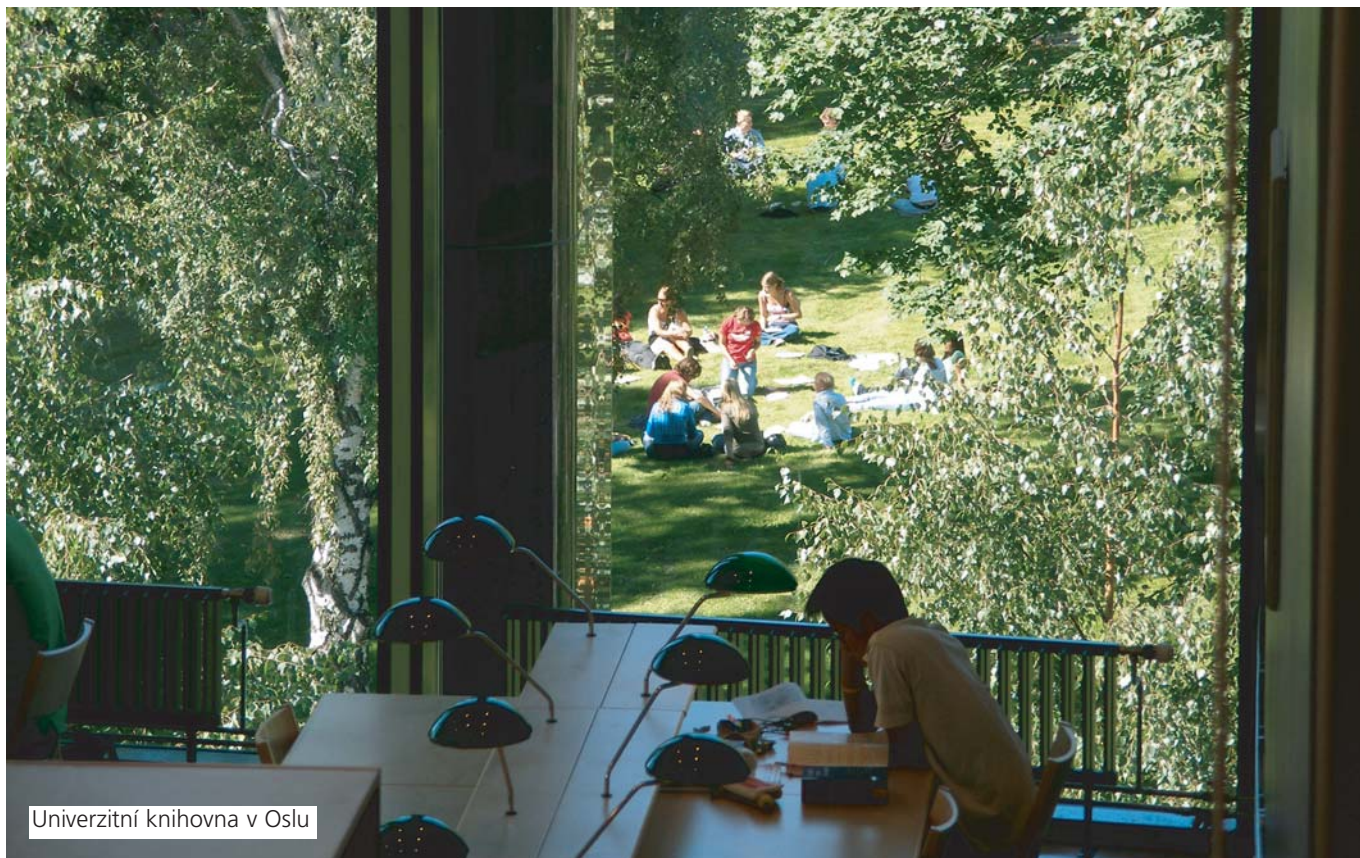
Městská knihovna v Seattlu

Obchodní studijní centrum v Oslu

Nespornou výhodou pozemku na Letné je sousedství parku, které lze využít pro působivé a příjemné propojení studia uvnitř i venku ...

Univerzitní knihovna v Oslu

Těšíme se na vaše připomínky a komentáře k předložené koncepci - můžete jimi ovlivnit konečnou podobu nové budovy NK ČR.

Co si myslí o záměru Národní knihovny postavit novou budovu známé osobnosti

SPLNĚNÝ SEN?

"Už jako kluka (tedy za první republiky) mě okouzlovaly velké nápady mířící ku prospěchu států. Ať už to byl Baťův stát pro 40 miliónů lidí s dálnicí vedoucí napříč republikou, nebo velkopřístav někde u Prostějova, kde by se křížovalo propojení Severního, Baltského a Černého moře, či Bechyňův návrh přemostění Nuselského údolí, nebo Kellerův román o budování podmořského tunelu mezi Francií a Anglií. Proto jsem tehdy trávil (na takového kluka až nezvykle) dlouhé chvíle před různými architektonickými studiemi minicemi zkrášlit Prahu. Jedním z nich byl návrh nového komplexu Národní knihovny na Letné, společně s dalším komplexem nové Národní galerie moderního umění. Přesně v místech, kde by měla stát současná Národní galerie, jejíž postavení už zdaleka není jen utopií.

Ve druhé polovině devadesátých let jsem tři roky předsedal Radě Národní knihovny. Už se vědělo, že Klementinum nemůže Národní knihovně stačit. Dokonce se i vědělo, že brzy nebude stačit ani nový a právě otvíraný depozitář v Hostivaři. Jenže chtít tehdy od politiků dvě miliardy na postavení nové budovy se jevilo jako nesmyslná zpupnost. Postupné čerpání peněz na postupnou rekonstrukci Klementina se už tak zpupným nejevilo. Sen se odložil do nedohledna. A hle: z nedohledna je dohledno. A na místě, které vždycky s Národní knihovnou počítalo! Teď už i věřím, že mezitím začnou i práce na automobilovém tunelu pod Špejcharem a z něj podzemní odbočka do podzemních garáží knihovny.

Když jsem před dvěma roky v Paříži jel v elektronicky řízeném vlaku metra a seděl ve vyhlídkovém místě předního vagónu, kde sedávají řidiči, a blížil se k nové francouzské Národní knihovně na kraji Paříže, vzpomněl jsem si na onu dávnou studii naší Národní knihovny na Letné. Kousíček od našeho metra. Držím palce."

Jiří Stránský, předseda Českého centra Mezinárodního PEN klubu

"Magistrát dal najevo určitým memorandem, že by v podstatě nebyl proti výstavbě knihovny na tomto místě, které patří městu. Zatím však nebyly vyjasněny žádné podrobnosti, zda by šlo o prodej pozemků nebo pronájem. Navíc by samozřejmě celou záležitost musela schválit rada hlavního města a zastupitelstvo. Nepopírám ale, že záměr vyhovuje našim představám o využití pozemku. Stavbou knihovny bychom vlastně navázali na odkaz první republiky, kdy na jedné straně Letenské pláně vyrostly dvě moderní budovy, v jedné z nichž stále sídlí Národní technické muzeum. Počítalo se i s výstavbou další budovy, sloužící ke kulturním účelům. Tou by byla právě po desetiletích knihovna."

Jan Bürgermeister, náměstek primátora hl. m. Prahy, deník Právo, 6. 1. 2005

"Vy máte teď jako ministr kultury perspektivu do příštích voleb, protože pak se pravděpodobně změní vláda. Co tedy chcete zanechat svému nástupci?"

Tento resort je potřeba chápat věcně a ne politicky. A přísahám bohu, že udělám vše proto, abych svému nástupci jeho start ulehčil. A ještě bych pro něj rád připravil projekty generální opravy Národního muzea, výstavby nové Národní knihovny a také, to je věc, na které v současné době usilovně pracuji, přebudování Masarykova nádraží na reprezentační kunsthau."

Pavel Dostál, exministr kultury ČR, Rovnost, 17. 1. 2005

"Podporu si zvláště zaslouží činy svou nevyhnutelností až samozřejmé. To, že česká společnost potřebuje moderní knihovnu, kde najdou vše potřebné studenti, badatelé i široká veřejnost, víme už tak dlouho, až je divné, že taková knihovna ještě v Praze nestojí. Že má smysl budovat takovou instituci s výhledem do delší budoucnosti a s využitím digitalizace, je také zřejmé. Nápad postavit ji na Letné jsem znal jen z historie, ale je tak samozřejmý, až je krásný."

Jan Jiráček, proděkan pro studijní záležitosti Fakulty sociálních věd UK

"Považuji Národní knihovnu za jednu ze základních kulturních a vzdělanostních institucí a myslím si, že si zaslouží důstojné umístění svých studoven a sbírek. Proto velice snažně podporuji výstavbu nové moderní budovy na Letné. Ostatně - konečně se tak Praha vyrovná jiným velkým evropským městům."

Eva Kantůrková, předsedkyně Obce spisovatelů

"Vybudování moderní a plně funkční Národní knihovny považuji za úkol, který svrchovaně naplňuje představu obecně akceptovatelného NÁRODNÍHO ZÁJMU."

Jan Kuklík, Ústav bohemistických studií FF UK,
ředitel Letní školy slovanských studií

"Místo je to dobré a asi jediné v této oblasti, kde se dá stavět, už v minulosti se tato myšlenka objevila. Celou akci je třeba perfektně připravit, je třeba vypsát mezinárodní soutěž. Vynikající architekti jsou nejenom v Evropě, ale i například v USA a Japonsku. Knihovna by neměla být jenom skladištěm knih, ale také místem setkávání lidí, kulturním centrem, kde se konají přednášky, koncerty, kde člověk může strávit vlastně celý den. Byl bych velice rád, kdyby takový otevřený projekt vznikl i v Praze."

Zdeněk Lukeš, historik umění, Dobré ráno s BBC, 20. 1. 2005

"Stavba na Letné by byla zhmotněním mého snu, který jsem zformuloval už v roce 1995. Tato investice by se vrchovatě navrátila. Nechtějí je muzeální Klementinum doplněno velkoryse koncipovaným informačním centrem. Bez něj si smysluplné a efektivní studium nelze představit."

Ivo Markvart, bývalý ředitel Městské knihovny v Lounech

"Záměr postavit novou budovu Národní knihovny České republiky je uskutečněním snů a plánů několika generací našich knihovníků včetně mých předchůdců. Vybrané místo na Letné má pro mě osobně zvláštní symboliku. Málokdo dnes již ví, že podle velké architektonické soutěže z let 1925-1930 zde měly stát reprezentativní budovy československého parlamentu i s Parlamentní knihovnou. Kvůli druhé světové válce a dalším společenským převratům k výstavbě nedošlo. Parlament České republiky má dnes již jiné důstojné sídlo a novostavbou Národní knihovny na Letné splatíme dluh, který zatím máme nejenom vůči světové kulturní veřejnosti, ale zejména vůči sobě samým."

Karel Sosna, ředitel Parlamentní knihovny

"Výběr místa považuji za velmi vhodný. Stavba nezasáhne do Letenské pláně, která slouží Pražanům k rekreaci. Místo je navíc dobře dostupné z centra Prahy, od současné hlavní budovy v Klementinu je to sem příjemná patnáctiminutová procházka."

Tomáš Urban, Právo

"FF UK považuje záměr na výstavbu nové budovy Národní knihovny na Letné, čímž by se rozšířila kapacita knižních i jiných fondů, za velmi významný a důležitý, a to nejen pro svou odbornou čtenářskou základnu z řad studentů i pedagogů, ale i pro širší veřejnost. Zároveň uvítáme jakékoli větší možnosti využívat prostory v historickém Klementinu i v nové budově k akcím popularizačního rázu."

Jaroslav Vacek, děkan Filozofické fakulty UK

"Ocitne-li se překladatel ve velké evropské metropoli, zavítá většinou do státní knihovny, zbývá-li mu nějaká chvílka. Za prací nebo jen tak z profesionálního zájmu. Ty nové, moderní, odpovídající současným nárokům nechybí snad v žádné z nich. V Paříži kupříkladu sídlí již několik let na místě pojmenovaném po François Mitterandovi, který stavbu inicioval, Bibliothèque nationale de France. Obrovský komplex u severních bran Paříže je vybaven vyspělou knihovnickou technikou, zázemím i prostory, kde se návštěvníku knihovny nabízí ke studiu vše, nač jen vzpomene. V moderně řešených interiérech sice překladatel s nostalgií zavzpomíná na nejednu chvílku strávenou ve staré budově za Královským palácem, avšak do té už by se dnes nerad vracel. Nejenom kvůli technickým vymoženostem a komfortu, který dnes má, ale i proto, že ví, v jak stísněných poměrech pracovali zdejší knihovníci, jak přeplněné byly depozitáře, jak obtížné bylo zvládat zachování množství historických fondů, nárůst nových atd. Český překladatel doufá, že i naše Národní knihovna v Praze se dočká důstojného moderního stánku, který potíže, tak podobné někdejší pařížským, zásadně vyřeší. V srdci navíc chová maličkou naději, že se našim architektům podaří vytvořit vnější schránku nové Národní knihovny na vyšší estetické úrovni než architektům francouzským."

Alena Lhotová, místopředsedkyně Obce překladatelů

Přikládám své slovo, proč nelze nepostavit moderní pokračování Národní knihovny, jejíž depozitáře jsou přeplněny k prasknutí. Proč je nezbytné dát nové prostory paměti národa - stává se jí každý včerejší den, každá vydaná kniha, každý dokument. Proč podporovat vzdělanost v souladu s možnostmi jedenadvacátého století. Multifunkční knihovna se stane zhmotnělým potvrzením naší kulturnosti, účtá k sobě samým.

Nedávno jsem se toulala Klementinem. Omračující je nejen dojem z obrovitého klenotného prostoru, ale i jeho "zasutost" ve vztahu k významu, poloze a faktu, že Prahu objevil svět. Vznosné zdi areálu se dotýkají Královské cesty, kterou teče řeka turistů. Jen s nemnohými odbočí průvodce do oázy průchozího nádvoří Klementina, víceméně proto, aby na chvíli spočinuli na kamenných obrubách a ulevili nohám před strmým stoupáním k Hradu. S kelímekem nápoje získaného ze zde instalovaného automatu hledí na majestátní krásu. Pak projdou ke Karlovu mostu - aby jí vlastně minuli.

Výstavba Národní knihovny na Letné se vrátí vícenásobně.

Umožní revitalizaci Klementina. Nastane doba, kdy jeden z největších barokních komplexů v Evropě - genius loci nekonečných chodeb, sálů a nádvoří bere dech - dosud tak marnotratně nepřipravený pro dychtivé obdivovatele pražských památek, stane se zářící perlou první velikosti.

Seznámila jsem se s materiály ředitele Národní knihovny Vlastimila Ježka a dalších odborníků, čím vším bude žít Klementinum, až se zruší chátrání a vrátí se mu, co jeho jest. Nádherné čtení. Projekt tvrdošíjného vizionáře. Nový objekt Národní knihovny a vzkříšení Klementina jsou spojené nádoby.

Věřím, že vize smysluplně a důsledně dokladovaná fakty nezůstane příslovečným "ježkem v kleci". Věřím, že ti, kdož jsou kompetentní, budou bez průtahů nápomocni, aby se stala skutečností.

Markéta Zinnerová
spisovatelka

Chcete připojit i vy svůj názor? Klikněte na www.nkp.cz nebo www.klementinum.cz